

nus (hom. 81.) Non autem dixit, Ut participet gloriam meam, sed ut videant, hoc occulte insinuans quoniam omnis requies ibi est Filium Dei videre. Dedit autem ei Pater claritatem quando eum genuit. *Augustinus* (tract. 111.) Cum ergo viderimus claritatem quam dedit Pater Filio; etiam si eam dici hoc loco intelligamus, non quam Pater aequali Filio, gignens eum, dedit, sed quam factio homini Filio dedit post mortem crucis: tunc fiet iudicium, tunc tollitur impius ne videat claritatem Domini: quam, nisi illam qua Deus est? Si ergo secundum id quod Filius Deus est, accipiamus hoc dictum, *Volo ut ubi ego sum, & ipsi sint mecum, in Patre cum Christo erimus, qui cum dixisset, Ut videant claritatem quam dedisti mihi, continuo subiunxit: Quia dilexisti me ante constitutionem mundi.* In illo enim dilexit & nos ante constitutionem mundi, & tunc prædestinavit quod in fine facturus est mundi. *Beda.* Claritatem igitur vocat dilectionem qua ipse dilectus est a Patre ante mundi constitutionem; in illa claritate & nos dilexit ante constitutionem mundi. *Theophylactus.* Postquam ergo pro fidelibus oravit, & tot illis prospera promisit, ponit quoddam pium, & propria mansuetudine dignum, dicens: *Pater iuste, mundus te non cognovit: quasi dicat: Ego cuperem cunctos homines consequi dicta bona, quæ quidem pro fidelibus imploravi; sed quia ignoraverunt te, ideo non contingent gloriam, & coronas.* *Chrysostomus* (hom. 81.) Videretur autem mihi hoc & anxius dicere, quoniam eum qui ita bonus, & iustus est cognoscere noluerunt. Non igitur hoc est quod Judæi dicunt, quoniam ipsi quidem te cognoscunt, ego vero ignoro; sed è contrario est: unde subdit: *Ego autem cognovi te, & hi cognoverunt*

(1) Al. & amatorem. (2) Al. spem. (3) Al. & in illo diligimus eum? Ipse diligitur totus, &c.

CAPUT XVIII.

(a) **H**ÆC cum dixisset Jesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introivit ipse, & discipuli ejus. Sciebat autem & Judas, qui tradebat eum, locum: quia frequenter Jesus convenerat illuc cum discipulis suis.

(b) Judas ergo cum accepisset cohortem, & a pontificibus, & pharisæis ministros, venit illuc cum laternis, & facibus, & armis. Jesus itaque sciens omnia quæ ventura erant super eum, processit, & dixit ad eos, Quem quæritis? Responderunt ei, Jesum Nazarenum. Dicit eis Jesus, Ego sum. Scabatur autem & Judas, qui tradebat eum, cum ipsis. Ut ergo dixit eis, Ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogavit eos, Quem quæritis? Illi autem dixerunt, Jesum Nazarenum. Respondit Jesus: Dixi vobis, quia ego sum. Si ergo me quæritis, finite hos abire. Ut impleteret sermo quem dixit: Quia quos dedisti mihi, non perdidit ex eis quemquam.

(c) Simon ergo Petrus habens gladium eduxit eum, & percussit pontificis servum, &

quia tu me misisti: & notum feci eis nomen tuum & notum faciam, per Spiritum Sanctum ei perfectam cognitionem dando. Si autem didicerint quis es tu, scient quia ego non sum separatus a te, sed valde amatus, & proprius Filius, & conjunctus. Hoc vero suasi eis, ut ego maneam in eis; & sic fidei quæ est in me, (1) & amorem servabunt certissime; & hoc est quod subditur: *Ut dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis; quasi dicat: Ipsi me amantibus, ego maneo in eis.* *Augustinus* (tract. 111.) Vel aliter. Quid est eum cognoscere, nisi vita æterna, quam mundo damnato non dedit, reconciliatio dedit? Propterea itaque mundus non cognovit quia iustus es. Hoc meritis ejus, ut non cognosceret, retribuisti: & propterea mundus reconciliatus cognovit quia misericors es; & ut cognosceret, non ei merito, sed gratia subvenisti. Denique sequitur: *Ego autem cognovi te.* Ipse fons gratiæ est Deus natura, homo autem de Spiritu Sancto, & Virgine ineffabili gratia. Denique quia gratia Dei per Jesum Christum est, dicitur: *Et hi cognoverunt: ipse est mundus reconciliatus; sed ideo quia tu me misisti: ergo gratia cognoverunt.* *Et notum feci eis nomen tuum per fidem, & notum faciam per (2) speciem; ut dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit.* Qualis est ista locutio; tali & Apostolus usus est 1. Tim. 4. Bonum certamine certavi: non ait, Bonum certamine, quod usitatus diceretur. Quomodo autem dilectio qua Pater dilexit Filium, esset in nobis, nisi quia membra ejus sumus, (3) & in illo diligimur, cum ipse diligitur totus, id est caput, & corpus? Et ideo subiunxit, *Et ego in ipsis: est enim in nobis tamquam in templo suo, nos autem in illo secundum quod caput nostrum est.*

& abscondit auriculam ejus dexteram. Erat autem nomen servo Malchus. Dicit ergo Jesus Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum?

(d) Cohors autem, & tribunus, & ministri Judæorum comprehenderunt Jesum, & ligaverunt eum, & adduxerunt eum ad Annam primum: erat enim socer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiphæ qui consilium dederat Judæis, quia expedit unum hominem mori pro populo.

(e) Sequebatur autem Jesum Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, & introivit cum Jesu in atrium pontificis; Petrus autem stabat ad ostium foris. Exiit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici, & dixit ostiariæ, & introduxit Petrum. Dixit ergo Petro ancilla ostiaria: Numquid & tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille, Non sum. Stabant autem servi, & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se. Erat autem cum eis & Petrus stans, & calefaciens se.

(f) Pontifex ergo interrogavit Jesum de discipulis suis, & de doctrina ejus. Respondit ei Jesus: Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga, & in templo, quo omnes Judæi conveniunt, & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego.

(g) Hæc autem cum dixisset, unus assistens ministrorum dedit alapam Jesu, dicens: Sic respondes pontifici? Respondit ei Jesus: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo; si autem bene, quid me cædis? Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem.

(h) Erat autem Simon Petrus stans, & calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid & tu ex discipulis ejus es? Negavit ille, & dixit, Non sum. Dicit ei unus ex servis pontificis cognatus ejus cuius abscondit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negavit Petrus, & statim gallus cantavit.

(i) Adducit ergo Jesum ad Caipham in prætorium. Erat autem mane: & ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent pascha. Exiit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit: Quam accusationem assertis adversus hominem hunc? Responderunt, & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissent eum. Dicit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestram judicate eum. Dixerunt ergo ei Judæi: Nobis non licet interficere quemquam. Ut sermo Jesu impleteretur quem dixit, significans qua morte esset moriturus.

(k) Introivit ergo iterum in prætorium Pilatus, & vocavit Jesum, & dixit ei: Tu es Rex Judæorum? Respondit Jesus: A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit Pilatus: Numquid ego Judæus sum? Gens tua, & pontifices tui tradiderunt te mihi: quid fecisti? Respondit Jesus: Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decerant ut non traderer Judæis. Nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo Rex es tu? Respondit Jesus: Tu dicis, quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas?

(l) Et cum hoc dixisset, iterum exiit ad Judæos, & dixit eis: Ego nullam inventio in eo causam. Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha. Vultis ergo dimittam vobis Regem Judæorum? Clamaverunt rursum omnes dicentes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.

(a) **A**ugustinus (tract. 112.) Terminato sermone quem post cenam Dominus ad discipulos habuit, adjuncta oratione quam dixerat ad Patrem, ejus passionem Joannes Evangelista sic exorsus est: *Hæc cum dixisset Jesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introivit ipse, & discipuli ejus.* Non autem continuo hoc factum est cum ejus illa finita esset oratio; sed alia quedam sunt interposita, quæ ab isto prætermissa, apud alios Evangelistas leguntur. *Augustinus* de Conc. Evang. (Lib. 3. cap. 3.) Facta est enim contentio inter eos, quis eorum videretur esse major, sicut Lucas commemorat cap. 23. Dixit etiam ipse Petrus, sicut ipse Lucas subiungit ibid. „Eccæ satanas experivit vos, ut cribraret sicut triticum,“ & cetera quæ ibi sequuntur. Et „hymno dicto (sicut Matheus cap. 24. & Marcus cap. 14. commemorant) exierunt in montem Olivæ.“ Constat ergo narrationem Matthæi, & dixit: Tunc venit Jesus cum illis in villam quæ dicitur S. Thom. Oper. Tom. IX.

„ci-

cum illi hoc nequaquam discernent, tunc duci se permittit: unde dicitur: *Cohors ergo, & tribunus, & ministri Judaeorum comprehenderunt Jesum.* Augustinus (tract. 112.) Comprehenderunt ad quem non accesserunt: nec audierunt illud. „Accedite ad eum, & illuminamini:“ Psalm. 33. Si enim sic accederent, non eum manibus occidendum, sed recipiendum corde comprehenderent. Nunc autem quando eum illo modo comprehenderunt, ab eo longius recesserunt. Sequitur: *Et ligaverunt eum;* à quo solvi potius velle debuerunt: & erant forte in eis qui postea liberati ab eo, dixerunt: „Diruisti vincula mea:“ Psalm. 115. Postea vero quam persecutores tradente Juda Dominum ligaverunt, ut intelligatur Judas non laudabilis utilitate traditionis hujus, sed sceleris voluntate damnabilis: subditur: *Et adduxerunt eum ad Annam primum.* Chrysostr. (hom. 82.) Prae delectatione enim gloriabantur in his quae fiebant, quasi trophaeum stantes. Augustinus (tract. 113.) Nec tacet causam cur ita factum sit, subdens: *Erat enim sacer Caipha, qui erat pontifex anni illius.* Merito & Matthaeus, cum id brevius narrare voluisset, eum ad Caipham ductum fuisse commemorat: quia & ad Annam prius ideo ductus est, quod sacer ejus fuerit; ut intelligendum sit hoc eundem Caipham fieri voluisse. Beda. Quatenus dum à consimili pontifice damaaretur, ipse quoque minoris criminis reus haberetur. Vel forsatis sic domus ejus sita erat ut praeterire eam non possent. Sive divinitus actum est, ut qui erant affines sanguine, sociarentur in scelere. Sed quod dicitur, quod esset pontifex anni illius, sonat contrarium legi, in qua praecceptum erat ut unus esset pontifex summus, quo mortuo succederet in filiis suis; sed jam pontificatus ambitione erat infectus. Alcuinus. Refert enim Josephus, itum Caipham, unius anni sacerdotium redemisse. Non ergo mirum si iniquus pontifex inique judicaverit: saepe qui pro avaritiam ad sacerdotium accedit, per injustitiam in eo servatur. Chrysostr. (hom. 82.) Ne autem audiens vincula auditor tumultuaret, recoluit prophetiae, quoniam mors ejus salus fuit orbis terrarum: unde sequitur: *Erat autem Caiphas qui consilium dederat Judaeis, quia expedit unum hominem mori pro populo:* tanta enim est veritatis superabundantia ut & inimici eam personent.

(e) Augustinus de Con. Evang. (Lib. 2. cap. 6.) De Petri tentatione, quae inter Domini contumelias facta est, non eodem ordine omnes narrat: nam ipsas primo commemorat Matthaeus, & Marcus, deinde Petri tentationem;

(1) Al. diligit.

Lucas vero explicat prius tentationes Petri, demum Domini contumelias. Joannes autem incipit Petri tentationem dicere, cum dicit: *Sequebatur autem Jesum Simon Petrus, & alius discipulus.* Alcuinus. Ex devotione sequebatur magistrum, quamvis à longe propter timorem. Augustinus (tract. 113.) Quis sit autem ille alius discipulus, non temere affirmandum est, quia tacetur. Solet autem se idem Joannes ita significare, & addere, *Quem (1) diligebat Jesus:* forsatis ergo & hic ipse est. Chrysostr. (hom. 32.) Se autem occultat humilitatis gratia: etenim hic magnam relicitudinem enarrat, quomodo omnibus fugientibus ipse sequitur. Sed praeponebat sibi Petrum, & sui ipsius coactus est meminisse, ut dicas quoniam certius aliis enarrat ea quae facta sunt in atrio, quasi intus existens. Succidit autem propria laudem, subdens: *Discipulus autem ille erat notus pontifici, & introivit cum Jesu in atrium pontificis:* non enim hoc ut magnum quid de seipso ponit; sed quia dixit quod intravit cum Jesu solus, ut non ætatis hoc excellens mentis esse, addit causam. Igitur Petrum venisse illuc, amoris fuit; non intrasse autem intro, timoris: unde sequitur: *Petrus autem stabat ad ostium foris.* Alcuinus. Foris stabat qui negaturus erat Dominum, nec erat in Christo qui Christum confiteri non erat ausus. Chrysostr. (hom. ead.) Sed quoniam & Petrus intrasset utique domum, si ei concessum esset, indicavit subdens: *Exiit ergo discipulus alius, qui erat notus pontifici, & dixit ostiariae, & introduxit Petrum.* Ideo autem ipse eum non introduxit, quia Christo adhaerebat, & sequebatur eum. Sequitur: *Dixit ergo ancilla ostiariae: Numquid & tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille, Non sum.* Quid dicit 6 Petre? Nonne prius dixisti, Matth. 26. „Et si oportuerit, animam meam pro te ponam?“ Quid ergo factum est, quoniam nec ostiariae fers interrogationem? Non erat miles qui interrogabat, sed ostiaria vilis; neque dixit, Seductoris discipulus es, sed hominis illius; quod miserentis erat. Dicit autem, *Numquid & tu?* quia Joannes intus erat. Augustinus (tract. 113.) Sed quid mirum si Deus vera praedixit, homo autem falsa praesumpserit? Sane in ista quae jam cepta est negatione Petri debemus advertere, non solum ab eo negari Christum qui dicit eum non esse Christum, sed ab illo etiam qui negat se esse Christianum. Dominus enim non ait Petro, Discipulum meum te negabis; sed „ne negabis:“ Luc. 22. Negavit ergo ipsum cum se negavit esse discipulum. Quid autem aliud isto modo quam se negavit esse Christianum? Quam mul-

ti postea, etiam pueri, & puellae, poterunt mortem pro Christi confessione contemnere, & regnum caelorum fortiter introire, quod tunc sit non potuit, qui claves regni ejus accepit. Ecce unde dictum est: *Sinite hos abire: quia quos dedisti mihi, non peridi ex eis quemquam.* Utiq; enim Petrus, si negato Christo hinc iret, quid aliud quam periret? Chrysostr. (hom. 32.) Iderico autem divinae providentiae secretum permittit ut primus ipse laboraret Petrus, quo erga peccantes duriores sententiam proprii casus intuitu temperaret. Petrus enim orbis terrarum doctor & magister peccavit, & veniam impetravit, ut haec indulgentiae norma & regula judicantibus praebere. Iderico enim non Angelis arbitror commissam sacerdotij potestatem, ne cum ipsi minime peccarent, in peccatoribus (1) sine misericordia vindicarent. Homo passibilis supra homines ordinatur, ut dum ipse in aliis suas recolat passiones, miret apud eos se praebet & benignum. Theophylactus. Quidam tamen iam eam quandam gratiam appropriantes Petro, dicunt, quod ideo negavit Petrus, quoniam volebat semper esse cum Christo, & sequi continue. Novit enim quod si fateretur se esse de Christi discipulis, divideretur ab eo, & non haberet ultra spatium sequendi, videlicet dilectum: unde simulabat se officium gerere ministrorum, ne vultus maeritiae cognitus excluderetur: unde sequitur: *Stabant autem servi, & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se.* Erat autem & Petrus stans cum eis, & calefaciens se. Augustinus (tract. 113.) Non hiems erat, & tamen frigus erat, quale solet esse in aquinodino verno accidere. Gregorius 2. Moral. (cap. 2.) Jam autem intus à caritatis calore Petrus torpuerat, & ad amorem praesentis vite, quasi ad persecutorum prunas, infirmitate astante recalcabat. (f) Chrysostr. (hom. 82.) Quia Christo nullum crimen inferre poterant, de discipulis interrogabant: unde dicitur: *Pontifex ergo interrogavit Jesum de discipulis suis:* forsatis ubi erat, vel cuius gratia eos collegit. Hoc autem dicebat quasi seditiosum, & novarum rerum factorem eum redarguere volens, quasi nullo alio attendente ei quam ejus discipulis. Theophylactus. Explorat insuper de doctrina: unde sequitur: *Et de doctrina ejus, cuiusmodi scilicet foret, mirum à lege discrepans, & adversa Moysi; ut exinde occasione concepta (2) ut Dei æmulum perdat.* Alcuinus. Non enim cognoscere veritatis amore interrogat, sed ut causam inveniret qua eum accutare potuisset, & tradere Romano praesidi ad damnandum. Sed

S. Thom. Oper. Tom. IX.

(1) P. Nicolai addit peccatum. (2) Al. deest ut, (3) Al. in occulto.

Dominus ita temperavit responsonem ut nec veritatem taceret, nec se defendere videretur: sequitur enim: *Respondit ei Jesus: Ego palam locutus sum mundo; ego semper docui in synagoga, & in templo, quo omnes Judaei conveniunt, & in occulto locutus sum nihil.* Augustinus (tract. 113.) Non praeterenda nascitur hic quaestio; si enim ipsis discipulis non loquebatur palam; sed horam promittebat quando palam fuerat locutus, quomodo palam locutus est mundo? Deinde ipsis discipulis multo manifestius loquebatur quando cum eis erat remotus à turbis: tunc enim & parabolas aperiebat, quas clausas proferbat ad alios. Sed intelligendum est ita eum dixisse, *Palam locutus sum mundo,* ac si dixisset, *Multum me audierunt.* Et rursus non erat palam, quia non intelligebant, & quod seorsum discipulis loquebatur, non in oculo unius loquebatur: quis namque in occulto loquitur qui coram tot hominibus loquitur? praefertim si hoc loquitur paucis, quod per eos velit innoscere multis. Theophylactus. Reminiscitur autem hic prophetiae quae dicit Esai. 45. „Non in occulto locutus sum, nec (3) in loco, co tere tenebro.“ Chrysostr. (hom. 82.) Vel locutus est quidem in occulto, sed non, ut hi æstimabant, trepidans, & seditionem faciens; sed ubi multorum auditione superiora erant quae dicebantur. Volens autem ex superabundantia fidedignum constituere suum testimonium, subdit: *Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis: ecce hi sciunt quae dixerim ego; quasi dicat: Tu me de meis interrogas: interroga inimicos meos, qui insidiantur mihi.* Sunt autem haec verba confidentis in eorum quae dicta erant veritate: haec est enim veritatis inalterabilis demonstratio, cum inimicos quis invocet testes. Augustinus (tract. 113.) Ipsa enim quae audierant, & non intellexerant, talia erant ut non possent juste, ac veraciter criminari: & quotiescumque interrogando tentarunt, ut invenirent unde accusarent eum, sic eis respondit ut omnes eorum retunderentur doli, & calumnia eorum frustrarentur.

(g) Theophylactus. Cum Jesus astantium interpellasset testimonium, volens se minister excusare quod non esset de his qui admirabantur Jesum, percussit eum: unde dicitur: *Hec autem cum dixisset, unus ex istis ministrorum dedit alapam Jesu, dicens: Sic respondes pontifici?* Augustinus de Con. Evan. (Lib. 3. cap. 6.) Hic sane ostenditur quod Annas pontifex erat, nondum enim erat missus ad Caipham cum hoc diceretur: & hos duos Annam, & Caipham

„citur Gethemani. “ Iste locus est quem commemorat hic Joannes: ubi erat hortus, in quem introiit ipse, & discipuli eius. *Augustinus* super Joannem (tract. 112.) Ad hoc ergo valet quod dictum est, *Hac cum dixisset*, ut non eum ante opinemur ingressum quam illa verba finiret. *Chrysostramus* (hom. 82.) Sed propter quid non dixit: Cessans ab oratione venit illic? Quoniam oratio illa fuit loquax propter discipulos facta. De nocte autem vadit, & flumen pertransit, & properat ad locum proditori cognitum, aufertens his qui (1) insidiabantur, laborem, & ostendens discipulis quoniam volens ad mortem venit. *Alcimus*. Dicit autem, *Trans torrentem Cedron*, id est cedrorum: genitivus enim est Græcus. Transit torrentem, quia de torrente passus bibit. *Libertus* hortus, ut peccatum quod in horro commissum fuerat, in horro deleteret: paradisi enim hortus deliciarum interpretatur. *Chrysostramus* (hom. 82.) Ne autem audiens hortum, eum occultari æstimes, subiungit: *Sciebat autem & Judas, qui tradebat eum, locum: quia frequenter Jesus convenerat illic cum discipulis suis.* *Augustinus* (tract. 112.) Ibi ergo lupus ovina pelle contextus, & inter oves alto patrisfamilias consilio toleratus didicit, ubi ad tempus exitum dispergeret gregem, insidiis appetendo pastorem. *Chrysostramus* (hom. citat.) Multoties autem ibi cum discipulis Jesus singulariter convenerat, de necessariis loquens, & quæ non erat fas alios audire. Facit autem hoc in montibus, & in hortis, maxime autem in tumultibus inquirens semper locum, ne mens impediatur ab auditione. Ideo autem Judas illic venit, quoniam multoties Christus extra pernoctabat. Ivisset autem ad domum, si pervasisset eum ibi invenire dormientem. *Theophylactus*. Noverat etiam Judas Dominum festo tempore confuevisse semper docere discipulos aliquod sublimiter: erat autem solitus docere huiusmodi mystica in talibus locis: ac quoniam tunc dies erat sollemnis, arbitrarius est illum esse illic, & discipulos docere quæ ad celebrariæ spectabant.

(b) *Glossa*. (a) Offenderat Evangelista quomodo Judas ad locum ubi Christus erat, pervenire potuerit: nunc ostendit quomodo illuc pervenit, dicens: *Judas ergo cum accepisset cohortem, & à pontificibus, & pharisæis ministros, venit illic cum laternis, & facibus, & armis.* *Augustinus* (tract. 112.) Cohors non Judæorum, sed militum fuit. A præside itaque intelligatur accepta, tamquam ad tenendum raum servato ordine legitime potestatis, ut nullus tenentibus auderet obistere; quamquam & manus tanta

(1) *Al. insidiatur.*

Ex edit. P. Nicol. (a) Nihil tale in Glossa quæ nunc extat.

fuerat congregata; & sic armata veniebat, ut vel terreret, vel etiam repugnaret, si quilibet Christum defendere auderet. *Chrysostramus* (hom. 82.) Sed qualiter cohorti suaserunt? Quia milites erant, pecuniarum gratia omnia facere meditantes. *Theophylactus*. Facies autem afferunt, & laternas, ne Christus latens in tenebris fugeret. *Chrysostramus* (ut supra.) Multoties autem alias miserum comprehendere eum, sed non valuerunt: unde manifestum est quod tunc sponte seipsum dedit: propter quod subditur: *Jesus autem sciens omnia quæ ventura erant super eum, processit, & dixit ad eos, Quem queritis? Theophylactus*. Querit autem non ut volens scire: nam utique noverat omnia quæ ventura erant super eum; sed ostendere volens quoniam cum presens esset, ab eis videri non poterat, vel discerni: nam sequitur: *Dicit ei Jesus, Ego sum.* *Chrysostramus* (hom. 82.) In medio enim eorum exilens, excæcavit eorum oculos: quoniam enim non tenebræ causa erant, indicavit Evangelista dicens, quoniam habuerunt lampades. Si vero lampades non essent, à voce saltem debebant eum agnoscere. Si vero & illi ignorabant, qualiter Judas ignoravit, qui cum eo fuerat continue? Et ideo subdit: *Stabat autem & Judas, qui tradebat eum, cum ipsis.* Fecit autem hoc Jesus, ostendens quoniam non solum comprehendere eum non possent, sed nec videre in medio existentem, nisi ipse concederet: unde subditur: *Ut ergo dixit eis, Ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram.* *Augustinus* (tract. 112.) Ubi nunc militum cohors; ubi terror, & munimen armorum? Una vox turbam odiis ferocem, amicumque terribilem sine telo ullo percussit, repulit, stravit. Deus enim latebat in carne, & sempiternus dies ita membris occultabatur humanis ut cum latens, & facibus quæteretur occidendus à tenebris. Quid judicaturus faciet qui judicandus hoc fecit? Et nunc utique per Evangelium, *Ego sum*, dicit Christus; & à Judæis expectatur Antichristus, ut retro redeant, & in terram cadant: quoniam deserentes caelestia, terrena desiderant. *Gregorius* super Ezech. (hom. 9.) Quid autem hoc est quod electi in faciem, & reprobi retrorsum cadunt, nisi quod omnis qui post se cadit, ibi cadit ubi non videt; qui vero ante se ceciderit, ibi cadit ubi videt? Iniqui ergo quia in invisibilibus cadunt, post se cadere dicuntur, quia ibi corruunt ubi quod tunc eos sequitur, modo videre non possunt; iusti vero, quia in istis visibilibus semetipsos sponte dejiciunt, ut in invisibilibus erigantur, quasi in faciem cadunt, quia

quia timore compuncti videntes humiliantur. *Chrysostramus* (hom. 82.) Demum de quo dicitur, quoniam ipse Judæos ad hoc induxit, ut eum occiderent, seipsum in manibus eorum tradens, manifeste ostendit eis omnia quæ sufficiebant eos revocare. Sed quia permanebant in malitia, & nullam habebant extorsionem, tunc seipsum in manibus eorum tradidit: unde sequitur: *Ierum ergo interrogavit eos, Quem queritis? Illi ergo dixerunt, Jesum Nazarenum. Respondit Jesus: Dixi vobis quia ego sum.* *Augustinus* (tract. 112.) Audierant primo, *Ego sum*; sed non comprehenderant: quia hoc noluit qui potuit quicquid voluit. Verum si nunquam se ab eis permitteret apprehendi, non quidem illi facerent propter quod venerat, sed nec ipse faceret propter quod venerat: proinde quia tenere volentibus, & non valentibus ostendit potestatem suam, jam tenebat eum, ut faciat de negligentibus voluntatem suam: unde subditur: *Si ergo me queritis, finite hos abire.* *Chrysostramus* (hom. citat.) Quasi dicat: Si me queritis, nihil vobis ad hoc commune est: ecce me ipsum trado: usque ad ultimam horam ad suos dilectionis conservantiam demonstrans. *Augustinus* (ut supra.) Inimicos jubet, & hoc faciunt quod jubet: sinant scilicet nunc eos abire quos non vult perire. *Chrysostramus* (hom. eadem.) Unde Evangelista ostendens quod hoc non fuit eorum propositi, sed virtus ejus qui comprehensus fuerat, subiungit: *Ut impletur sermo quem dixit: Quia quis dedisti mihi, non perdidit ex eis quemquam.* Perdicionem autem non hanc dixerat quæ est mortis, sed illam æternam; Evangelista vero & de presenti morte id accepit. *Augustinus* (tract. 112.) Numquid autem non erant postea morituri? Cur ergo si tunc morerentur, perderet eos, nisi quia nondum in eum sic credebant quomodo credunt quicumque non peccant?

(c) *Chrysostramus* (hom. 82.) *Petrus* confidens in prædicta voce Domini, & in his quæ jam facta erant, armatur adversus eos qui supervenerant: unde dicitur: *Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum, & percussit pontificis servum.* Sed qualiter justus non peram haberet, neque duo vestimenta, gladium habet? Mihi videtur hunc formidans præparasse dudum. *Theophylactus*. Vel ad opus agni illo indigens ferebat hunc etiam post cenam. *Chrysostramus* (hom. ead.) Sed qualiter qui justus erat non alapam dare, homicida fit? Quia maxime non se ulcisci justus est; hic autem non se ulciscabatur, sed magistrum. Demum nondum perfecti adhuc erant; sed videbis postea Petrum verberatum, & humiliter ferentem. Non sine causa autem subdit: *Et abscondit ejus auriculam dex-*

teram. Videtur mihi enim impetum Apostoli significare, quoniam ad ipsum caput impetum fecit. *Augustinus* (tract. 112.) Solus autem hic Evangelista etiam nomen servi hujus expressit, cum dixit: *Erat autem nomen servo Malchus*: sicut Lucas solus quod ejus auriculam Dominus tetigerit, & sanaverit eum. *Chrysostramus* (ut supra.) Tunc enim miraculum fecit, & erudiens nos, quoniam eis qui male faciunt benefacere oportet, & virtutem revelans suam. Nomen autem propterea posuit Evangelista, ut his qui tunc legerent, liceret quærere si vere factum sit. Servam autem eum summi pontificis dicit: quia magnum est quod factum est, non solum quia curavit, sed quia curavit eum qui super eum venerat, & paulo post alapam daturus erat. *Augustinus* (tract. eodem.) Malchus autem interpretatur regnatorum. Quid ergo auris pro Domino amputata, & à Domino sanata significat, nisi auditum amputata veritate renovatum, ut sit in novitate spiritus, & non in veritate literæ: quod cui præstitum fuerit à Christo, quis dubitet regnatum esse eum Christo? Quod autem servus inventus est, & hoc ad illam pertinet veritatem, quæ in servitute generat; sed cum accessit sanitas, figurata est & libertas. *Theophylactus*. Vel cæso auris dexteræ servi principis sacerdotum signum erat surditatis eorum, quæ præcipue in principibus sacerdotum inoleverat; quod autem de novo restituta sit auris, significat ultimam reparationem intellectus in Israeliticis veniente Elia. *Augustinus* (ubi supra.) Factum autem Petri Dominus improbavit, & progredi ultra prohibuit: unde sequitur: *Dixit ergo Jesus Petro: Mitte gladium tuum in vaginam.* Etenim ille ad patientiam commonendus fuit, & hoc ad intelligentiam conferendum. *Chrysostramus* (hom. 82.) Non solum autem minis eum cohibuit, ut *Matthæus* refert; sed & aliter consolatur eum, dicens: *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum?* ostendens quoniam non illorum virtutis quæ fiebant erant, sed suæ concessio: & quod non est Deo contrarius, sed obediens usque ad mortem. *Theophylactus*. In eo autem quod ipsam calicem dicit, quam sibi grata, & acceptabilis pro salute mortalium mors videatur, edisserit. *Augustinus* (tract. 112.) Quod autem à Patre traditum sibi dicit calicem passus, illud est quod ait Apostolus Rom. 8. „Filio proprio non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit eum.“ Verum auctor calicis hujus est etiam ipse qui bibit: unde idem Apostolus dicit Ephes. 5. „Christus dilexit nos, & tradidit seipsum pro nobis.“

(d) *Theophylactus*. Peractis cunctis quæ sufficienter se habebant ad prohibendum Judæos, cum

pontifices commemorat etiam Lucas in initio Evangelii sui. *Aluinus*. Hic impletur prophetia Thren. 3. „ Dedi maxillam meam percussoribus. „ Sed Jesus iniuste percussus mansuete respondit: unde sequitur: *Respondit ei Jesus: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo; si autem bene, quid me cadis? Theophylactus*. Quasi dicat: Si habes ex his quae nunc à me prolata sunt reprehendere, ostende quod male dixerim; quod si nequis, quid furis? Vel etiam sic. Si perperam docui cum in synagogis docebam, certifica principem sacerdotum; quod si recte docui, ita ut etiam vos ministris miraremini, quid me nunc caedis quem prius admirabaris? *Augustinus* (tract. 113.) Quid ista responsione verius, mansuetius, iustius? (1) Qui enim accepit alapam, numquid vellet eum qui percussit aut caelesti igne consumi aut terra desiccante forberi, aut corruptum demonio volutari, aut etiam alia huiusmodi qualibet poena, vel etiam graviori puniri? Quid horum per potentiam jubere non potuisset per quem factus est mundus, nisi patientiam nos docere maluisset, qua vincitur mundus? Hic dicit aliquis: Cur non fecit quod ipse praecepit? Percutiente scilicet non sic respondere, sed maxillam debuit alteram praeberere. Quid quod & mansuete respondit, & non solum maxillam alteram iterum percussio, sed totum corpus figendum praepravit in ligno? Et hinc potius demonstravit sua illa praecepta patientiae non ostentatione corporis, sed cordis preparatione scienda: fieri enim potest ut alteram maxillam visibiliter homo praeberet iratus. Quanto ergo melius & respondet vera placatus, & ad perferenda graviora tranquillo animo sit paratus? *Chrysostomus* (homil. 82.) Quid igitur consequens erat, nisi aut redarguere aut acceptare quod dictum est? Sed hoc non fit: ea enim quae fiebant, non erant iudicium, sed seditio, & tyrannis. Non inventientes autem quid plus facerent, mittunt eum ligatum ad Caipham: unde sequitur: *Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem. Theophylactus*. Suspicientes hunc, cum astutior esset, excogitare aliquid posse adversum Jesum dignum morte. *Augustinus* (tract. 13.) Ad illum autem sicut *Matthaeus* dicit, ab initio ducebatur, quoniam ipse erat illius anni princeps sacerdotum. Alternis quippe intelligendi sunt solere annis agere pontificatum, & credendum est secundum voluntatem Caiphæ id esse factum ut Jesum primo ad Annam ducerent: vel etiam domos eorum ita fuisse positas ut non deberet An-

(1) *Alter P. Nicolai*. Si cogitemus quis accepit alapam, nonne vellemus eum qui percussit, &c. (2) *Al.* moreretur. (3) *Al.* cum exire eum vidit.

nas à transeuntibus prateriri. *Beda*. Quod autem dicit, *Ligatum*, non sic intelligendum quod tunc tantum fuerit ligatus; sed tunc ligatus est cum est captus: itaque ligatum ad Caipham misit sicut sibi fuerat presentatus. Sive fieri potuit ut ad horam solveretur, quatenus discuteretur, post hoc discussus iterum ligaretur, & sic ad Caipham mitteretur.

(h) *Augustinus* (tract. 113.) Cum dixisset Evangelista, quod Jesum ligatum miserat Annas ad Caipham, reversus est ad locum narrationis, tibi relinquerat Petrum; ut explicaret quod in domo Annæ de trina ejus negatione contigerat: unde dicitur: *Erant autem Simon Petrus fians, & calefaciens se*. Hic recapitulat quod ante jam dixerat. *Chrysostomus* (homil. 82.) Vel multo stupore detinebatur qui fervidus erat, ut deducto Jesu de caetero non (2) moveretur. Sed hoc fit, ut dicas quantà naturæ sit imbecillitas, cum Deus hominem derelinquerit. Et interrogatus rursus etiam negat: unde sequitur: *Dixerunt ergo ei: Numquid & tu ex discipulis ejus es? Negavit ille, & dixit, Non sum.* *Augustinus* de Con. Evang. (Lib. 3. cap. 6.) Hoc loco invenimus non ante januam, sed ad focum stantem, secundo negasse Petrum: quod fieri non posset nisi jam redisset postea quam foras exierat ut *Matthaeus* dicit. Neque enim jam exierat, & foris vidit eum altera ancilla; sed (3) cum exire eum vidit, idest, cum surgeret, & exiret, animadvertit eum, & dixit his qui erant ibi, idest qui simul erant ad ignem intus in atrio: *Et hic cum Jesu Nazareno erat*. Ille autem qui foras exierat, hoc audio rediens, juravit illis contranitentibus: „ Quia „ non novi hominem: „ *Matth. 26*. Deinde in eo quod *Joannes* hic ait: *Dixerunt: Numquid & tu ex discipulis ejus es?* quod redeunt, & stanti dictum intelligimus, hoc quoque confirmatur, non illam tantum alteram ancillam, quam commemorant in hac secunda negatione *Matthaeus*, & *Marcus*, sed aliam quemdam, quem commemorat *Lucas*, cum Petro illud egisse: unde *Joannes* dicit: *Dixerunt ergo ei. Joannes* autem securus de tertia Petri negatione, ita explicat: *Dicit ei unus ex serjis pontificis, cognatus ejus cuius abscondit Petrus auriculam: Nonne ego vidi te in horto cum illo?* Quod *Matthaeus*, & *Marcus* non singulari, sed plurali numero enuntiant eos qui cum Petro agebant, cum *Lucas* unum dicat: *Joannes* quoque unum eundemque cognatum ejus cuius abscondit Petrus auriculam: facile est intelligere aut pluralem numerum pro singulari usitatum

locutione, usurpasse *Matthaeum*, & *Marcum*; aut quod unum maxime tamquam sciens, & qui eum viderat affirmabat, ceteri autem secuti ejus fidem Petrum simul urgebant. *Chrysostomus* (homil. eadem.) Sed neque hortus in memoriam ejus reduxit (1) ea quae ibi dicta sunt, neque multa dilectio quam illic per verba multa offendit: unde sequitur: *Iterum ergo negavit Petrus, & statim gallus cantavit.* *Augustinus* (tract. eod.) Ecce medici completa est (2) praedictio, aegroti convicta praesumptio: non enim factum est quod ille dixerat supra 12. *Animam meam pro te ponam*; sed factum est quod ille praedixerat, *Luce. 22.* „ Ter me negabis. „ *Chrysostomus* (hom. cit.) Evangelista vero concidit negationem Petri scripserunt, non discipulum accusantes, sed nos erudire volentes quantum malum sit non Deo totum concedere, sed in semetipso confidere. *Beda*. Mystice autem per primam Petri negationem illi designantur qui ante passionem ipsius negaverunt eum esse Deum; per secundam vero illi qui post resurrectionem ejus in divinitate pariter, & humanitate offenderunt. Item per primum galli captum ipsius designatur capitis resurrectio; per secundam illa qua in fine celebratur totius corporis. Per primam autem ancillam, quae Petrum negare coegit, designatur cupiditas; per secundam carnalis delectatio; per unum seu plures fervos, demones, qui fundent Christum negare.

(i) *Augustinus* (tract. 114.) Redit Evangelista ad locum narrationis suae, ubi eam reliquerat, ut explicaret Petri negationem: unde dicitur: *Adducunt ergo Jesum (3) ad Caipham in praetorium; ad Caipham quippe ab Anna collega, & socero ejus dixerat missum.* Sed si ad Caipham; cur ad praetorium, quod nihil aliud vult intelligi quam ubi praeses Pilatus habitavit? *Beda*. Praetorium enim dicitur sedes praetoris; praetores vero dicuntur praefecti, sive praepotentes, eo quod civibus praepcepta donent. *Augustinus* (ubi supra.) Aut igitur aliqua urgente causa de domo Annæ, quo ad audiendum ambogenerant; Caiphæ perrexit ad praetorium Praesidis, & socero suo Jesum reliquerat audiendum; aut in domo Caiphæ praetorium Pilatus acceperat, & tanta domus erat ut seorsum habitantem dominum suum, seorsum iudicem ferret. *Augustinus* de Con. Evang. (Lib. 3. cap. 7.) Tamen ad ipsum Caipham ab initio ducebatur, ad quem in extremo perductus est; sed quia jam tamquam convictum reum adducuntur

cebant, Caiphæ (4) autem antea visum fuerat ut Jesus moretur, nulla mora interposita est, quin occidendus Pilato traderetur.

Sequitur: *Erant autem mans. Chrysostomus* (hom. 82.) Antequam gallus cantaret, ad Caipham ducitur; mane vero ad Pilatum: per quae demonstrat Evangelista quoniam per totum intermedium noctis à Caipha interrogatus in nullo redarguitur; & idcirco misit eum Pilato. Sed illa alii dimittens enarranda; ipse quaesivit quod deinceps est: sequitur enim: *Et ipse non introierunt in praetorium.* *Augustinus* (tract. 114.) Hoc est in eam partem domus Pilatus tenebat, si ipsa erat domus Caiphæ. Cur autem non introierunt, exponit subdens: *Ut non contaminarentur, sed manducarent pascha.* *Chrysostomus* (hom. 82.) Quoniam tunc Judæi faciebant pascha; ipse vero ante unam diem tradidit pascha, reservans suam occisionem sextæ feriae quando vetus pascha fiebat: vel pascha dicit totum festum. *Augustinus* (tract. 114.) Dies enim agere cœperant azymorum, quibus diebus contaminatio illis erat in alienigenæ habitaculum intrare: *Aluinus*. Pascha enim proprie dicebatur dies illa qua agnus ad vespem quartadecima luna occidebatur; septem vero dies sequentes dies azymorum dicebantur; in quibus nihil fermentatum in domibus eorum debuit inveniri. Sed tamen dies paschalis invenitur inter dies azymorum, ut apud *Matthaeum* cap. 26. „ Prima „ autem die azymorum accesserunt discipuli „ ad Jesum, dicentes: Ubi vis paremus tibi „ comedere pascha? „ Pascha etiam dies azymorum invenitur nominati, sicut hic: *Ut manducarent pascha*: pascha enim non immolationem agni hic notat, quae fiebat quartadecima luna ad vespem, sed magnam solemnitatem, quae quintadecima luna celebrabatur post agni immolationem: quartadecima enim luna Dominus, sicut & alii Judæi, pascha celebravit; quintadecima luna, quando magna solemnitas (5) celebrabatur, est crucifixus; quartadecima vero luna cepit esse immolatio ex quo captus est in horto. *Augustinus* (tract. 114.) O impia excitas! Alienigenæ iudicis praetorio contaminari timebant, & fratris innocens sanguinem (6) fundere non timebant. Nam quod etiam Dominus erat, & vitæ dator qui occidebatur, non eorum conscientiae, sed nescientiae deputetur. *Theophylactus*. Sed Pilatus utcumque procedens mitius, (7) ipse inde egreditur: unde sequitur. *Exiit ergo Pilatus ad eos* „

(1) *Al.* eorum. (2) *Al.* praedictio. (3) *In vulgata modo legitur à Caipha in praetorium; & se legit hic Nicolai; sed Augustini Commentario congruens ad Caipham legit editio Romana cum aliis.* (4) *Al.* jam. (5) *Al.* celebratur. (6) *Al.* omittitur fundere. (7) *Al.* ipse inde egreditur. *Legit Nicolai ipse deinde idem egreditur,*

ras. *Beata.* Hæc autem eam consuetudo Judæorum, ut quem mortis ream judicarent, vincum prædidi traderent, ut dum præses vincum teneret, intelligeret morti addictum. *Chrysoſtomus* (hom. 82.) Sed videns eum ligatum, & à tor ductum, non æstimavit hoc argumentum esse inalterabile accusationis, sed interrogat: unde sequitur: *Et dixit eis: Quam accusationem affertis adversus hominem hunc?* Inconveniens enim dicit esse, iudicium eos rapuisse, supplicium autem illi credere. Sed illi renuentes ex directo accusationem, conjecturis quibusdam utuntur: unde sequitur: *Responderunt, & dixerunt: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissent eum.* *Augustinus* (ut supra.) Interrogentur, atque respondeant ab immundis spiritibus liberati, cæci videntes, mortui resurgentes, &, quod omnia superat, stulti sapientes, utrum sit malefactor Jesus. Sed ista dicebant, de quibus per Prophetam jam ipse prædixerat *Pſalm. 39.* „Retribuere mihi mala pro bonis.“ *Augustinus* de Con. Evang. (Lib. 3. cap. 8.) Sed videndum est ne contra sit quod *Lucas* dicit, certa in eum dicta esse crimina. „Cæperunt autem illum (inquit cap. 22.) accusare, dicentes: Hunc invenimus „subvertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Cæsari, & dicentem se Christum, tum Regem esse.“ Sed secundum Joannem videntur Judæi noluisse dicere crimina, ut eorum auctoritatem secutus *Pilatus*, quid ei obicerent desinerent querere; (1) sed ob hoc tantum nocentem crederet, quod sibi ab eis tradi meruisset. Ergo intelligere debemus & hoc dictum esse, & illud quod *Lucas* commemoravit: multa enim dicta, & multa responsa sunt. Unde in narratione sua quisque posuit quod satis esse judicavit: nam & ipse *Joannes* dicit quædam quæ objecta sunt, quæ suis locis videbimus. Itaque sequitur: *Dicit ergo Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum.* *Theophylactus.* Quasi dicat: Quoniam ad votum iudicium poscitis, & superbitis, ac si nihil unquam profanum egeritis, accipite vos, & damnate; ego nequaquam talis iudex efficiar. *Alcuinus.* Vel hoc dicit, quasi dicat: Vos qui legem habetis, scitis quid lex de talibus iudicet; secundum quod iustum esse scitis, ita facite.

Sequitur: *Dixerunt ergo Judæi: Nobis non licet interficere quemquam.* *Augustinus* (tract. 114.) Sed nonne lex præcepit, ne malefactoribus, præsertim seductoibus adeo qualem istum putabant, parcant? Sed intelligendum est

(1) *Al.* omittitur sed. (2) *Nicolaus* habet qui Romanis legibus subiacebant. (3) *Al.* dicit non. (4) *Hic index Theophylacti* omittitur in edit. *Herbipolensi P. Nicolai.*

eos dixisse non sibi licere interficere quemquam propter festi diei sanctitatem, quam celebrare jam cæperant. Ita ne omnem sensum nimia malitia perdidissent, ut ideo vos à sanguine innocentis impollutos esse credatis, quia eum fundendum alteri tradidistis? *Chrysoſtomus* (hom. 82.) Vel ideo ipsi eum non interfecerunt, quia multum de potestate eorum abscisum erat eis (2) Romanis Regibus subiacentibus. Vel aliter: Quia dixerat eis, *Secundum legem vestram interficite eum*, volentes offendere quod peccatum ejus non est Judaicum, dicunt, *Non licet nobis*: non enim secundum legem nostram peccavit; sed crimen ejus est publicum, quia se Regem dixit. Vel quia eum crucifigi cupiebant, ut etiam modo mortis eum diffamerent. Non autem licebat eis crucifigere. Sed quod alio modo interficiebant, monstrat *Stephanus* ab eis lapidatus: & ideo subditur: *Ut sermo Jesu impleretur quem dixit significans qua morte esset morturus*: quoniam scilicet Judæis crucifigere non licebat. Aut dicit hoc Evangelista, quoniam non ab eis solum, sed & à Gentibus debebat interfici. *Augustinus* (tract. 114.) Sic enim legitur apud *Marcum* cap. 10. ubi ait: „Ecce „ascendimus Hierosolyman, & Filius hominis „trahetur principibus sacerdotum, & scribis, & „trahent eum Gentibus.“ *Pilatus* autem Romanus erat, eumque in Judæam Romani præsidem miserant. Ut ergo iste sermo Jesu impleteretur, id est ut eum sibi traditum Gentes interficerent, noluerunt eum accipere, dicentes: *Nobis non licet interficere quemquam.*

(k) *Chrysoſtomus* (hom. 82.) *Pilatus* ab odio Judæorum eripi volens, iudicium (3) non protraxit in longum, unde dicitur: *Introivit ergo iterum in prætorium Pilatus, & vocavit Jesum.* (4) *Theophylactus.* Scorsum, eo quod magnam habebat de eo suspicionem. Proponerat autem omnia exquisitè rimari amoto strepitu Judæorum: unde sequitur: *Et dixit ei: Tu es Rex Judæorum? Alcuinus.* His verbis ostendit *Pilatus* Judæos objecisse hoc criminis, ut diceret se esse Regem Judæorum. *Chrysoſtomus* (hom. ead.) Vel hoc *Pilatus* à multis audierat. Quia vero nihil illi habebat dicere, ut non multa fieret investigatio, quod communiter dicebatur, hoc in medium ducere vult.

Sequitur: *Et respondit Jesus: A temetipso hoc dicit, an alii tibi dixerunt de me?* *Theophylactus.* Innuit ex hoc, *Pilatum* esse recordem, ac indiscrete iudicantem; ac si diceret: Si hoc est teipso loqueris, pande signa meæ rebellionis; ac si ab aliis percepti, inquisitionem fac

ordinariam. *Augustinus* (tract. 115.) Sciebat utique Dominus & quod ipse interrogavit, & quod ille responſurus fuit; sed tamen dici voluit, non ut ipse sciret, sed ut conficeretur quod voluit ut sciretur. *Chrysoſtomus* (homil. cit.) Non ergo ignorans interrogat, sed ab ipso accusari Judæos volens: unde sequitur: *Respondit Pilatus: Numquid ego Judæus sum?* *Augustinus* (tract. eod.) Abſtulit à se suspensionem, qua posset putari à semetipso dixisse, id se à Judæis audisse demonstrans: unde subdit: *Gens tua, & pontifices tui tradiderunt te mihi.* Deinde dicendo, *Quid fecisti?* satis ostendit illud ei pro crimine objectum; tamquam diceret: Si te Regem negas, quid fecisti, ut tradereris mihi? quasi mirum non esset, si puniendus iudici traderetur qui se diceret Regem. *Chrysoſtomus* (hom. 82.) Reducit autem *Pilatum* non valde malum existentem, & vult ostendere quod non est homo nudus, sed Deus, & Dei Filius; & quod formidaverat *Pilatus*, dissolvit tyrannidis suspicionem: unde sequitur: *Respondit Jesus: Regnum meum non est de hoc mundo.* *Augustinus* (tract. 115.) Hoc est quod bonus magister scire nos voluit. Sed prius nobis demonstranda fuerat vana hominum de regno ejus opinio, sive Gentium, sive Judæorum, à quibus id *Pilatus* audierat, quasi propterea fuisset morte plectendus, quod illicitum affectaverit regnum: (1) vel quoniam solent regnari; & videlicet cavendum erat ne hujus regnum sive Romanis, sive Judæis esset adversum. Quod si interrogante *Pilato* continue respondisset, non etiam Judæis, sed solis Gentibus hoc de se opinantibus respondisse videretur. Sed post responſionem *Pilati*, jam Judæis, & Gentibus opportunius, aptiusque respondit; quasi dicat: Audite Judæi, & Gentes, non impedio dominationem vestram in hoc mundo. Quid vultis amplius? Venite credendo ad regnum quod non est de hoc mundo. Quid est enim ejus regnum, nisi credentes in eum? quibus dicit: *De hoc mundo non estis*; quamvis eos esse vellet in mundo. Unde & hic non ait: *Regnum meum non est in hoc mundo*; sed *non est de hoc mundo*. De mundo enim est quidquid hominum à Deo quidem creatum, sed ex Adam vitiatâ stirpe generatum est; factum est autem regnum non jam de mundo quicquid inde (2) in Christo regeperatum est. Sic enim nos Deus eruit de potestate tenebrarum, & tranſtulit in regnum Filii caritatis suæ. *Chrysoſtomus* (hom. 82.) Vel hoc dicit, quoniam non tenet regnum, ut hic Reges terreni tenent; sed quoniam desuper ha-

S. Thom. Oper. Tom. IX.

(1) Corrigit *Nicolaus* vel quoniam regnaturis solent invidere regnantes. (2) *Al.* in Christum generatum est. (3) *Al.* In hoc renatus sum.

bet principatum, qui non est humanus, sed multo major, & clarior: unde subdit: *Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent ut non traderer Judæis.* Ostendit hic regni ejus quod apud nos est imbecillitatem, quoniam à ministris habet fortitudinem; superius vero regnum sufficiens est sibi ipsi, nullo indigens. Si igitur majus est illud regnum, volens captus est, seipsum tradens. *Augustinus* (tract. 115.) Cum autem probasset regnum suum non esse de hoc mundo, subdit: *Nunc autem regnum meum non est hinc.* Non dicit, Non est hic: hic enim est regnum ejus usque ad finem sæculi habens intra se commixta zizaniam usque ad messem; sed tamen non est hinc, quia peregrinatur in mundo. *Theophylactus.* Vel ideo non dicit, Non est hic, sed *non est hinc*: nam regnat in mundo, & nitur ejus provisione, & juxta votum cuncta dilponit; non est autem ab infimis constitutum regnum ejus, sed cælitus, & ante sæcula. *Chrysoſtomus* (hom. cit.) Hinc autem hæretici accipientes occasionem, alienum eum esse à mundi conditione dicunt. Sed cum dicit, *regnum meum non est hinc*, non privat mundum à sua providentia, & prælatione; sed ostendit regnum suum non esse humanum, neque corruptibile.

Sequitur: *Dicit itaque ei Pilatus: Ergo Rex es tu?* *Respondit Jesus: Tu dicis, quia Rex sum ego.* *Augustinus* (ut supra.) Non quia Regem se timuit confiteri; sed ita dictum est, ut neque Regem se neget, neque Regem se talem esse fateatur cujus regnum putetur esse de hoc mundo. Dictum est enim, *Tu dicis*, ac si diceretur: Carnalis carnaliter dicis. Deinde subjungit: *Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati.* Non est producenda hujus pronominis syllaba quod ait, *In hoc natus sum*, tamquam dixerit, (3) in hac re natus sum; sed corripienda, tamquam dixerit, *Ad hoc natus sum*; sicut & ait: *Ad hoc veni in mundum.* Unde manifestum est cum temporalem nativitatem suam hic commemorasse, qua incarnatus venit in mundum, non illam sine initio qua Deus erat. *Theophylactus.* Vel aliter quaesito per *Pilatum* si Dominus esset Rex, *Ego* inquit, *in hoc natus sum*, id est ad hoc quia Rex sum: hoc enim ipso quod à Rege productus sum, me quoque testor fore Regem. *Chrysoſtomus* (hom. 83.) Si igitur Rex natus est, nihil nisi accipiens habet. *Ad hoc*, inquit, *veni, ut testimonium perhibeam veritati*; hoc est, ut hoc ipsum suadeam omnibus. Et notandum est, quod suam humilitatem ostendit

q 3

dum

dum dicentibus quoniam malefactor est, ferebat silens; quando vero interrogatus est de regno, tunc locutus est ad Pilatum, erudiens eum, & reducens ad altiora: & ostendit se nihil versutum operatum esse per hoc quod dicit: *Ut testimonium perhibeat veritati. Augustinus* (ut supra.) Cum autem Christus testimonium perhibeat veritati, testimonium perhibet sibi; ejus quippe est vox supra 14. *Ego sum veritas.* Sed quia non omnium est fides, adjungit, atque ait: *Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam.* Audit utique interioribus auribus; id est, obedit meæ voci; ac si diceret, *Credit mihi.* Quod vero ait, *Omnis qui est ex veritate, gratiam commendavit, quia secundum propositum vocat.* Nam si naturam cogitemus, in qua creati sumus, cum omnes veritas creaverit, quis non est ex veritate? Sed non omnes sunt quibus ut obediant veniati, ex ipsa veritate præstatur. Si enim dixisset, *omnis qui audit vocem meam, ex veritate est, ideo dictus ex veritate putaretur, quia obtemperat veritati.* Non autem hoc dicit, sed ait: *Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam.* Audit utique, ac per hoc non ideo est ex veritate, quia ejus audit vocem; sed ideo audit, quia ex veritate est: quia hoc illi donum ex veritate collatum est. *Chrysostomus* (hom. 83.) Hæc autem dicens, attrahit, & suadet fieri eorum, quæ dicuntur, auditorem: (1) ita denique & eum cepit his brevibus verbis, ut quæreret, quid est veritas: sequitur enim: *Dixit ei Pilatus, Quid est veritas? Theophylactus.* Nam fere ab hominibus evanuerat, & cunctis erat incognita, dum essent increduli.

(1) *Augustinus* (tract. 115.) Cum dixisset Pilatus, *quid est veritas?* credo in mentem illi venisse continuo consuetudinem Judæorum, qua solet eis dimitti unus in pascha; & ideo non expectavit ut responderet ei Jesus, ne mora fieret, cum recoluisset morem quo posset eis in pascha dimitti; quod eum valde voluisse manifestum est: unde dicit: *Et cum hoc dixisset, iterum exiit ad Judæos. Chrysostomus* (hom. ead.) Sciebat enim quidem quoniam hæc indigebat tempore interrogatio: oportebat autem eum eripere ab impetu Judæorum,

idecirco & exiit. *Alcuinus.* Vel non expectabat audire responsum, quia forte indignus fuit audire.

Sequitur: *Et dixit eis: Ego nullam in eo invenio causam. Chrysostomus* (ut supra.) Non dixit: Quia peccavit, & dignus est morte, donate eum festo: sed primum eum excusans tunc rogat ex abundantia, ut si nolent eum ut innocentem dimittere, saltem obnoxium donarent tempori; ideoque induxit: *Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha. Beda.* Hæc consuetudo non erat legis præceptum, sed ex antiqua Patrum traditione descendit, ut ob recordationem liberationis ex Ægypto unum etiam in die paschæ dimitterent vincitum. Deinde exhortative dicit: *Vultis ergo dimittam vobis Regem Judæorum? Augustinus* (tract. eodem.) Avelli enim ex ejus corde non potuit Jesum Regem Judæorum esse; tanquam hoc ibi sicut ut in titulo ipsa veritas (2) fixerit de qua quid esset interrogavit. *Theophylactus.* Pulchre autem Pilatus respondet per hoc quod in nullo Jesus erraverit; sed frustra inquietatur ab eis velut regnum desiderans. Non enim eum, qui se Regem assereret, ac ænulum Romanæ potestatis, Romanorum vicarius absolvisset. Quamobrem in hoc quod dixit, *Regem Judæorum absolvam, prorsus innoxium Jesum prodit, illudique Judæos; quasi dicat: Quem vos criminamini ut Regem se putantem, hunc ego absolvi jubeo quasi talem non existentem. Augustinus* (tract. eod.) Sed hoc audito clamaverunt: unde sequitur: *Clamaverunt omnes rursus dicentes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.* Non reprehendimus, 6 Judæi, quod per pascha liberatis nocentem, sed quod occidistis innocentem; quod tamen nisi fieret, verum pascha non fieret. *Beda.* Quia ergo reliquerunt Salvatorem, & petiverunt latronem, usque hodie diabolus sua latrocinia exercet in ipsos. *Alcuinus.* Barabbas autem interpretatur. Ille sicut magistri (3) eorum, id est diaboli, qui huic latroni in suo scelere, Judæis in sua perfidia magister fuit.

CA-

(1) *Al.* itaque denique & eum cepit his brevibus verbis, &c. (2) *Al.* fixit. (3) *Al.* deest eorum.

CAPUT XIX.

(a) **T**unc ergo apprehendit Pilatus Jesum, & flagellavit. Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti ejus, & veste purpurea circumdederunt eum: & veniebant ad eum, & dicebant, Ave Rex Judæorum; & dabant ei alapas. Exiit iterum Pilatus foras, & dixit eis: Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam. Exiit ergo Jesus portans spineam coronam, & purpureum vestimentum. Et dicit eis, Ecce homo.

(b) Cum ergo vidissent eum pontifices, & ministri, clamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non invenio in eo causam. Responderunt ei Judæi: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia Filium Dei se fecit. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit.

(c) Et ingressus est prætorium iterum, & dicit ad Jesum, Unde es tu? Jesus autem responsum non dicit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit Jesus: Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, majus peccatum habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum.

(d) Judæi autem clamabant dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis enim qui se Regem facit, contradicit Cæsari. Pilatus autem, cum audisset hos sermones, adduxit foras Jesum, & sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostratos, Hebraice autem Gabatha: erat autem parasceve paschæ, hora quasi sexta: & dicit Judæis, Ecce Rex vester. Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus Regem nisi Cæsarem. Tunc ergo tradidit eis illum, ut crucifigeretur.

(e) Susceperunt autem Jesum, & eduxerunt. Et bajulus sibi crucem exiit in eum qui dicitur Calvarie locum, Hebraice autem Golgotha: ubi crucifixerunt eum, & cum eo alios duos hinc & inde, medium autem Jesum.

(f) Scripsit autem & titulum Pilatus, & posuit super crucem. Erat autem scriptum: *Jesum Nazarenum Rex Judæorum.* Hunc ergo titulum multi legerunt Judæorum, quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus est Jesus. Et erat scriptum Hebraice, Græce, & Latine. Dicebant ergo Pilato pontifices Judæorum: Noli scribere, Rex Judæorum, sed quia ipse dixit, Rex sum Judæorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi scripsi.

(g) Milites ergo cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta ejus, & fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem, & tunicam. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem: Non scindamus eam, sed fortiamur de illa cujus sit. Ut scriptura impleteretur dicens: Partiti sunt vestimenta mea sibi, & in vestem meam miserunt fortem.

(h) Et milites quidem hæc fecerunt. Stabat autem juxta crucem Jesu mater ejus, & soror matris ejus Maria Cleophae, & Maria Magdalenæ. Cum vidisset ergo Jesus matrem, & discipulum stantem quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam.

(i) Postea sciens Jesus quia omnia consummata sunt, ut consummaretur Scriptura, dixit, Sitio. Vas autem erat positum aceto plenum. Illi ergo spongiam plenam aceto, hyssopo circumponentes, obtulerunt ori ejus. Cum ergo accepisset Jesus acetum, dixit, consummatum est; & inclinato capite tradidit spiritum.

(k) Judæi ergo, quoniam parasceve erat, ut non remaneret in cruce corpora fabbato (erat enim magnus dies ille fabbati) rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites, & primi quidem frugerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum eo; ad Jesum autem cum venissent, ut viderent eum jam mortuum, non frugerunt ejus crura; sed unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo exiit sanguis, & aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium ejus; & ille scit quia vera dicit, ut & vos credatis. Facta sunt enim hæc ut Scriptura impleteretur: Os non comminuetis ex eo: & iterum alia Scriptura dicit: Videbant in quem transfixerunt.

Post